C/2025/1797

4.4.2025

P10_TA(2024)0038

Geneticky modifikovaná kukuřice MON 89034 × 1507 × NK603

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 26. listopadu 2024 o prováděcím rozhodnutí Komise (EU) 2024/2628, kterým se obnovuje povolení uvedení produktů, které obsahují geneticky modifikovanou kukuřici MON 89034 × 1507 × NK603, sestávají z ní nebo jsou z ní vyrobeny, na trh, v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 (2024/2836(RSP))

(C/2025/1797)

Evropský parlament,

— s ohledem na prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2024/2628, kterým se obnovuje povolení uvedení produktů, které obsahují geneticky modifikovanou kukuřici MON 89034 × 1507 × NK603, sestávají z ní nebo jsou z ní vyrobeny, na trh podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 ([1]),

— s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 ze dne 22. září 2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech ([2]), a zejména na čl. 11 odst. 3 a čl. 23 odst. 3 tohoto nařízení,

— s ohledem na hlasování Stálého výboru pro rostliny, zvířata, potraviny a krmiva podle článku 35 nařízení (ES) č. 1829/2003 ze dne 8. července 2024, kdy nebylo vydáno stanovisko, a na hlasování odvolacího výboru ze dne 3. září 2024, kdy opět nebylo vydáno stanovisko,

— s ohledem na článek 11 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 182/2011 ze dne 16. února 2011, kterým se stanoví pravidla a obecné zásady způsobu, jakým členské státy kontrolují Komisi při výkonu prováděcích pravomocí ([3]),

— s ohledem na stanovisko Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA) ze dne 13. března 2024, které bylo zveřejněno dne 29. dubna 2024 ([4]),

— s ohledem na svá předchozí usnesení, v nichž vyslovil námitky proti povolení geneticky modifikovaných organismů (dále jen „GMO“) ([5]),

— s ohledem na čl. 115 odst. 2 a 3 jednacího řádu,

— s ohledem na návrh usnesení Výboru pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin,

A. vzhledem k tomu, že dne 21. října 2022 společnost Corteva Agriscience Belgium BV se sídlem v Belgii jménem společnosti Corteva Agriscience LLC se sídlem ve Spojených státech amerických a společnost Bayer Agriculture BV se sídlem v Belgii jménem společnosti Bayer CropScience LP se sídlem ve Spojených státech společně předložily Komisi žádost o obnovení povolení geneticky modifikované kukuřice MON 89034 × 1507 × NK603 (dále jen „geneticky modifikovaná kukuřice“);

B. vzhledem k tomu, že dne 13. března 2024 přijal úřad EFSA k dotyčné žádosti kladné stanovisko, které bylo zveřejněno dne 26. dubna 2024;

C. vzhledem k tomu, že tato geneticky modifikovaná kukuřice obsahuje geny, které vytvářejí odolnost vůči glyfosátu, a produkuje insekticidní proteiny („Bt toxiny“);

([1]) Úř. věst. L, 2024/2628, 10.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2024/2628/oj.
([2]) Úř. věst. L 268, 18.10.2003, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj.
([3]) Úř. věst. L 55, 28.2.2011, s. 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj.
([4]) Odborné stanovisko vědecké komise EFSA pro geneticky modifikované organismy k posouzení geneticky modifikované kukuřice MON 89034 × 1507 × NK603 za účelem obnovení povolení podle nařízení (ES) č. 1829/2003 (žádost GMFF-2022–3670), EFSA Journal, 2024;22(4):8716, https://doi.org/10.2903/j.efsa.2024.8716.
([5]) V osmém volebním období přijal Parlament 36 usnesení a v devátém volebním období přijal 38 usnesení, v nichž vyslovil námitky proti povolení GMO.

Nedostatečné posouzení doplňkových herbicidů

D. vzhledem k tomu, že prováděcí nařízení Komise (EU) č. 503/2013 ([6]) vyžaduje posouzení, zda předpokládané zemědělské postupy ovlivňují výsledek sledovaných vlastností; vzhledem k tomu, že podle uvedeného prováděcího nařízení je toto posouzení obzvláště důležité pro rostliny tolerantní vůči herbicidům;

E. vzhledem k tomu, že naprostá většina geneticky modifikovaných plodin je geneticky upravena tak, aby byla tolerantní vůči jednomu či více „doplňkovým" herbicidům, které lze používat po celou dobu pěstování, aniž by plodiny uhynuly, což by se stalo, pokud by plodina nebyla vůči těmto herbicidům tolerantní; vzhledem k tomu, že řada studií prokázala, že geneticky modifikované plodiny tolerantní k herbicidům vedou k vyššímu používání doplňkových herbicidů, zejména kvůli výskytu plevele tolerantního k herbicidům ([7]);

F. vzhledem k tomu, že geneticky modifikované plodiny tolerantní k herbicidům uzavírají zemědělce do systému zvládání plevele, který je z velké části nebo zcela závislý na herbicidech, přičemž za geneticky modifikované osivo je účtována přirážka, která dává smysl pouze tehdy, pokud zemědělci, kteří toto osivo zakoupili, současně používají i postřik doplňkovými herbicidy; vzhledem k tomu, že zvýšená závislost na doplňkových herbicidech v zemědělských podnicích pěstujících geneticky modifikované plodiny vede k tomu, že se plevel odolný vůči těmto herbicidům rychleji objevuje a šíří, což zemědělce dostává do začarovaného kruhu neustálého používání herbicidů ve stále větším množství;

G. vzhledem k tomu, že nadměrné používání herbicidů má negativní dopad na zdraví půdy, kvalitu vody a biologickou rozmanitost půdní i nadzemní fauny a flóry a zvyšuje expozici lidí i zvířat, potenciálně také v důsledku většího obsahu reziduí herbicidů v potravinách a krmivech;

H. vzhledem k tomu, že úřad EFSA dospěl v listopadu 2015 k závěru, že glyfosát pravděpodobně není karcinogenní, a Evropská agentura pro chemické látky dospěla v březnu 2017 k závěru, že jeho klasifikace není nutná; vzhledem k tomu, že Mezinárodní agentura pro výzkum rakoviny (specializovaná agentura Světové zdravotnické organizace zabývající se nádorovými onemocněními) v roce 2015 naopak označila glyfosát za látku, která u člověka pravděpodobně působí karcinogenně; vzhledem k tomu, že potenciálně karcinogenní účinky glyfosátu byly potvrzeny v řadě nejnovějších odborně recenzovaných vědeckých studií ([8]);

I. vzhledem k tomu, že posuzování reziduí a metabolitů nalezených v geneticky modifikovaných rostlinách nespadá do působnosti vědecké komise EFSA pro geneticky modifikované organismy, a není proto v rámci postupu povolování geneticky modifikovaných organismů prováděno;

Nedořešené otázky týkající se Bt toxinů

J. vzhledem k tomu, že z řady studií vyplývá, že po expozici Bt toxinům byly pozorovány vedlejší účinky pro imunitní systém a že některé Bt toxiny mohou mít adjuvantní vlastnosti ([9]), což znamená, že mohou zvyšovat alergenicitu jiných proteinů, s nimiž přijdou do styku;

K. vzhledem k tomu, že jistá vědecká studie zjistila, že toxicita Bt toxinů se může zvýšit rovněž v důsledku interakce s rezidui z herbicidních postřiků a že je nutné provést další studie o kombinovaných účincích vícenásobných genetických modifikací (geneticky modifikované plodiny, které byly upraveny, aby byly odolné vůči herbicidům a produkovaly insekticidy ve formě Bt toxinů) ([10]); vzhledem k tomu, že posuzování potenciální interakce reziduí herbicidů a jejich metabolitů s Bt toxiny do působnosti vědecké komise EFSA pro geneticky modifikované organismy nespadá, a při posuzování rizik se tedy neprovádí;

([6]) Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 503/2013 ze dne 3. dubna 2013 o žádostech o povolení geneticky modifikovaných potravin a krmiv v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 a o změně nařízení Komise (ES) č. 641/2004 a (ES) č. 1981/2006 (Úř. věst. L 157, 8.6.2013, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2013/503/oj).

([7]) Viz např. Schulz, R., Bub, S., Petschick, L. L., Stehle, S., Wolfram, J. (2021) „Applied pesticide toxicity shifts toward plants and invertebrates, even in GM crops" (Přesun toxicity aplikovaných pesticidů k rostlinám a bezobratlým, a to i u geneticky modifikovaných plodin), Science 372(6537), s. 81–84, https://doi.org/10.1126/science.abe1148; Bonny, S., „Genetically Modified Herbicide-Tolerant Crops, Weeds, and Herbicides: Overview and Impact" (Geneticky modifikované plodiny odolné vůči herbicidům, plevel a herbicidy: přehled a vliv), Environmental Management, leden 2016;57(1), s. 31–48, https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26296738; a Benbrook, C. M., „Impacts of genetically engineered crops on pesticide use in the U.S. - the first sixteen years" (Dopady geneticky upravených plodin na používání pesticidů v USA - prvních šestnáct let), Environmental Sciences Europe, 28. září 2012, sv. 24(1), https://enveurope.springeropen.com/articles/10.1186/2190-4715-24-24.

([8]) Viz např. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1383574218300887, https://academic.oup.com/ije/advance-article/doi/10.1093/ije/dyz017/5382278, https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0219610, a https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6612199/.

([9]) Pro přehled viz Rubio-Infante, N., Moreno-Fierros, L., „An overview of the safety and biological effects of Bacillus thuringiensis Cry toxins in mammals" (Přehled bezpečnostních a biologických účinků Cry toxinů z Bacillus thuringiensis u savců), Journal of Applied Toxicology, květen 2016, 36,5, s. 630–648, https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/jat.3252.

([10]) https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0278691516300722?via%3Dihub.

Bt plodiny: účinky na necílové organismy

L. vzhledem k tomu, že na rozdíl od používání insekticidů, kdy k expozici dochází v okamžiku postřiku a po omezenou dobu poté, vede používání geneticky modifikovaných Bt plodin ke kontinuálnímu působení Bt toxinů na cílové a necílové organismy;

M. vzhledem k tomu, že předpoklad, že Bt toxiny mají jediný cílově specifický mechanismus účinku, už nelze považovat za správný, a že nelze vyloučit jejich účinek na necílové organismy; vzhledem k tomu, že se objevují informace o řadě dopadů na rostoucí počet necílových organismů; vzhledem k tomu, že v nedávném přehledu je zmíněno 39 recenzovaných publikací, v nichž jsou hlášeny významné nepříznivé účinky Bt toxinů na mnoho necílových druhů; ([11])

Připomínky členských států a zúčastněných stran

N. vzhledem k tomu, že členské státy během tříměsíčního období konzultací předložily úřadu EFSA řadu kritických připomínek ([12]), které zahrnovaly i to, že seznam příslušných studií, které byly uvedeny v souhrnu literatury žadatele, neobsahoval studie o osudu Bt-proteinů v životním prostředí ani o možných účincích reziduí Bt plodin na necílové organismy, přestože takové studie existují;

Zajištění rovných podmínek na celosvětové úrovni a dodržování mezinárodních závazků Unie

O. vzhledem k tomu, že v závěrech strategického dialogu o budoucnosti zemědělství v EU ([13]) se Komise vyzývá, aby přehodnotila svůj postoj k uvádění dovážených zemědělsko-potravinářských produktů na trh a k jejich vývozu vzhledem k problémům, které jsou způsobeny rozdíly mezi normami Unie a normami jejích obchodních partnerů; vzhledem k tomu, že spravedlivější obchodní vztahy na celosvětové úrovni v souladu s cíli pro zdravé životní prostředí byly jedním z hlavních požadavků zemědělců během demonstrací v letech 2023 a 2024;

P. vzhledem k tomu, že zvláštní zpravodaj OSN pro právo na potraviny ve zprávě z roku 2017 dospěl k závěru, že nebezpečné pesticidy mají katastrofální dopady na zdraví, zejména v rozvojových zemích ([14]); vzhledem k tomu, že podle cíle OSN v oblasti udržitelného rozvoje č. 3.9 má do roku 2030 dojít k podstatnému snížení počtu úmrtí a onemocnění způsobených nebezpečnými chemickými látkami, znečištěním ovzduší a kontaminací vody a půdy;

Q. vzhledem k tomu, že celosvětový rámec pro biologickou rozmanitost z Kchun-mingu a Montrealu (dále jen „rámec z Kchun-mingu a Montrealu“), který byl dohodnut v prosinci 2022 na konferenci COP15 Úmluvy OSN o biologické rozmanitosti, obsahuje globální cíl snížit do roku 2030 rizika spojená s pesticidy alespoň o 50 % ([15]);

R. vzhledem k tomu, že v nařízení (ES) č. 1829/2003 je stanoveno, že geneticky modifikované potraviny a krmiva nesmějí mít nepříznivé účinky na zdraví lidí a zvířat či na životní prostředí, a požaduje se v něm, aby Komise při vypracovávání svého rozhodnutí vzala v úvahu všechny související ustanovení právních předpisů Unie a jiné legitimní faktory relevantní z hlediska projednávané záležitosti; vzhledem k tomu, že mezi tyto legitimní faktory by měly patřit závazky Unie v rámci cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje a Úmluvy OSN o biologické rozmanitosti;

Snížení závislosti na dovážených krmivech

S. vzhledem k tomu, že jedním z poučení z krize způsobené onemocněním COVID-19 a probíhající války na Ukrajině je, že Unie musí ukončit závislost na některých kritických materiálech; vzhledem k tomu, že předsedkyně Komise Ursula von der Leyenová v pověřovacím dopise žádá kandidáta na komisaře Christopha Hansena, aby přezkoumal způsoby, jak snížit dovoz kritických komodit ([16]);

([11]) Viz například Hilbeck, A., Otto, M., „Specificity and combinatorial effects of Bacillus thuringiensis Cry toxins in the context of GMO environmental risk assessment“ (Specifičnost a kombinované účinky Cry toxinů z Bacillus thuringiensis v kontextu posuzování rizik pro životní prostředí spojených s geneticky modifikovanými organismy), Frontiers in Environmental Science 2015, 3:71, https://doi.org/10.3389/fenvs.2015.00071.

([12]) https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/action/downloadSupplement?doi=10.2903%2Fj.efsa.2024.8716&file=efs28716-sup-0012-Annex8.pdf.

([13]) „Strategic Dialogue on the Future of EU Agriculture - A shared prospect for farming and food in Europe“ (Strategický dialog o budoucnosti zemědělství EU – Společná perspektiva zemědělství a potravinářství v Evropě), září 2024, https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/171329ff-0f50-4fa5-946f-aea11032172e_en?filename=strategic-dialogue-report-2024_en.pdf.

([14]) https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/ahrc3448-report-special-rapporteur-right-food.

([15]) https://indicators.report/targets/3-9/.

([16]) https://commission.europa.eu/document/2c64e540-c07a-4376-a1da-368d289f4afe_en.

Nedemokratické rozhodování

T. vzhledem k tomu, že Parlament v osmém volebním období přijal celkem 36 usnesení týkajících se geneticky modifikovaných organismů: 33 usnesení o námitkách vůči uvedení geneticky modifikovaných organismů pro produkci potravin a krmiv na trh a 3 usnesení o námitkách vůči pěstování geneticky modifikovaných plodin v Unii; vzhledem k tomu, že v devátém volebním období přijal 38 usnesení, v nichž se vyslovil proti uvedení geneticky modifikovaných organismů na trh;

U. vzhledem k tomu, že Komise geneticky modifikované organismy nadále povoluje, ačkoli sama uznává, že v této oblasti existuje demokratický deficit, a členské státy s udělením povolení nesouhlasí a Parlament proti tomu vyslovuje námitky;

V. vzhledem k tomu, že pokud v odvolacím výboru nehlasuje pro udělení povolení kvalifikovaná většina členských států, má Komise možnost rozhodnout, že povolení neudělí, takže není nutné provádět žádné legislativní změny ([17]);

W. vzhledem k tomu, že hlasování Stálého výboru pro rostliny, zvířata, potraviny a krmiva dne 8. července 2024 podle článku 35 nařízení (ES) č. 1829/2003 nevedlo k vydání žádného stanoviska, což znamená, že kvalifikovaná většina členských států dané povolení nepodpořila; vzhledem k tomu, že k vydání stanoviska nevedlo ani hlasování odvolacího výboru, které proběhlo dne 3. září 2024;

1. domnívá se, že prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2024/2628 překračuje prováděcí pravomoci stanovené v nařízení (ES) č. 1829/2003;

2. domnívá se, že prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2024/2628 není v souladu s právními předpisy Unie, neboť není slučitelný s cílem nařízení (ES) č. 1829/2003, který podle obecných zásad stanovených v nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ([18]) spočívá ve vytvoření základních předpokladů, které by umožnily zajistit vysokou úroveň ochrany lidského života a zdraví, jakož i zdraví a dobrých životních podmínek zvířat, a ochrany zájmů v oblasti životního prostředí a zájmů spotřebitelů v souvislosti s geneticky modifikovanými potravinami a krmivy a současně zajistit účinné fungování vnitřního trhu;

3. vyzývá Komisi, aby při jednáních o dohodách o volném obchodu zajistila sblížení norem mezi Unií a jejími partnery tak, aby byly splněny bezpečnostní normy Unie;

4. vyzývá Komisi, aby zrušila prováděcí rozhodnutí (EU) 2024/2628 a předložila výboru nový návrh;

5. vyzývá Komisi, aby nepovolovala geneticky modifikované plodiny tolerantní k herbicidům kvůli souvisejícímu většímu používání doplňkových herbicidů, a tudíž i vyššímu riziku pro biologickou rozmanitost, bezpečnost potravin a zdraví pracovníků v souladu s přístupem „jedno zdraví“;

6. v této souvislosti zdůrazňuje, že povolení dovozu jakékoli geneticky modifikované rostliny tolerantní vůči herbicidům, za účelem jejího použití v potravinách nebo krmivech je v rozporu s mezinárodními závazky Unie vyplývajícími mimo jiné v rámci cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje a Úmluvy OSN o biologické rozmanitosti, včetně nedávno přijatého rámce z Kchun-mingu a Montrealu ([19]);

7. považuje za pozitivní, že Komise v dopise poslancům ze dne 11. září 2020 konečně uznala, že při rozhodování o povolení geneticky modifikovaných organismů je třeba zohledňovat otázku udržitelnosti ([20]); vyjadřuje však hluboké zklamání nad tím, že Komise dovoz geneticky modifikovaných organismů do Unie nadále povoluje, a to navzdory námitkám Parlamentu a navzdory tomu, že většina členských států hlasuje proti;

8. znovu apeluje na Komisi, aby zohlednila závazky Unie vyplývající z mezinárodních dohod, jako jsou Pařížská dohoda o klimatu, Úmluva OSN o biologické rozmanitosti a cíle udržitelného rozvoje OSN; opětovně žádá, aby k návrhům prováděcích aktů byla připojena důvodová zpráva, v níž se vysvětlí, jakým způsobem se v nich zajistí dodržení zásady „neškodit“ ([21]);

9. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě a Komisi, jakož i vládám a parlamentům členských států.

([17]) Podle čl. 6 odst. 3 nařízení (EU) č. 182/2011 Komise „může“, nikoli „musí“ přistoupit k vydání povolení, pokud se v odvolacím výboru kladně nevysloví kvalifikovaná většina členských států.

([18]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin (Úř. věst. L 31, 1.2.2002, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj).

([19]) V prosinci 2022 byl na konferenci COP15 Úmluvy OSN o biologické rozmanitosti dohodnut celosvětový rámec pro biologickou rozmanitost, který obsahuje globální cíl omezit do roku 2030 riziko spojené s používáním pesticidů alespoň o 50 % (viz: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_22_7834).

([20]) https://tillymetz.lu/wp-content/uploads/2020/09/Co-signed-letter-MEP-Metz.pdf.

([21]) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 15. ledna 2020 o Zelené dohodě pro Evropu (Úř. věst. C 270, 7.7.2021, s. 2), bod 102.